

Щоб отримувати огляди, надішліть листа з текстом "отримувати weeklyupdates" на адресу office@rac.org.ua

Обговорення «акцентів»: <https://www.facebook.com/environmentalhighlightsukraine>
Архів оглядів: <http://www.rac.org.ua/oglyad/informatsiyno-analitychnyy-oglyad>
© Ресурсно-аналітичний центр "Суспільство і довкілля"

БЛІЦ-АНАЛІТИКА

ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ ПРОЕКТУ ЗАКОНУ «ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ»

21 лютого 2017 року у парламенті групою депутатів був зареєстрований проект закону «Про стратегічну екологічну оцінку» (№6106). У порівнянні з попереднім, який був відхилений ВРУ після вето Президента України, наявні як переваги, так і недоліки запропонованої моделі стратегічної екологічної оцінки (СЕО).

Запропонована модель в цілому відповідає Директиві ЄС 2001/42/ЄС, яку Україна зобов'язана імплементувати. Водночас, зі сфери дії СЕО практично виключено два ключові види документів планування: місцеві програми економічного та соціального розвитку (які щороку приймаються для використання бюджетних коштів) та містобудівну документацію (планування територій, включаючи громадське обговорення). В ЄС переважна більшість СЕО на місцевому рівні проводиться саме щодо планування територій.

Важливим є той факт, що й не всі інші секторальні плани та програми вимагатимуть СЕО, а лише ті, які підлягають «затвердженню». Фактично, низка таких документів схвалюється, а не затверджується. Наприклад, остання галузева програма, що виклика бурхливу реакцію серед екологічної громадськості – «Програма розвитку гідроенергетики на період до 2026 року» - була схвалена, а не затверджена КМУ. Незрозуміло чи програми допомоги ЄС включені до сфери дії закону – скоріш за все ні, хоча Директива 2001/42/ЄС безпосередньо вказує на необхідність СЕО для програм чи планів, що фінансуються ЄС. З іншого боку, у порівнянні з директивою законопроект розширює сферу застосування СЕО шляхом посилення на об'єкти оцінки впливу на довкілля та включенням документів державного планування, розробка яких не є обов'язковою згідно з національним законодавством. Це означає, що різноманітні місцеві стратегії (зокрема, у сфері енергетики, відходів), які добровільно розробляються за ініціативою місцевих громад, можуть наштовхнутись на додаткові адміністративні перешкоди і додаткові потреби у фінансових ресурсах.

З точки зору фінансових ресурсів, необхідних для реалізації СЕО, пояснювальна записка до законопроекту знову вводить в оману депутатів та Уряд, стверджуючи, що коштів не потрібно. Насправді, проведення СЕО вимагатиме коштів державного та місцевих бюджетів, адже саме державні органи та органи місцевого самоврядування є замовниками планів, програм та стратегій. В країнах ЄС фінансові затрати на СЕО становлять близько 7-10% кошторису розробки плану чи програми. Так, в Естонії проведення однієї СЕО коштує від 4 до 30 тис. євро, в Угорщині – від 20 до 40 тис. євро. Це – прямі видатки замовників.

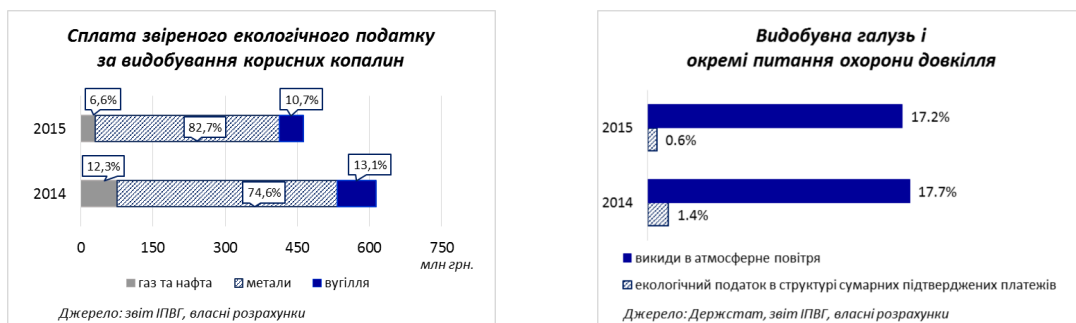
Окремі положення законопроекту вимагають суттєвого доопрацювання. Зокрема, викликає застереження поняття «замовника». Серед «замовників» документів державного планування визначено «орган місцевого самоврядування, який є відповідальним за розроблення документів державного планування та здійснює загальне керівництво і контроль за їх виконанням». З цього не зрозуміло хто на місцях буде замовником: міська рада чи її виконавчий орган, обласна рада чи обласна державна адміністрація (остання навіть не є органом місцевого самоврядування) оскільки функції з «розроблення», «загального керівництва» та «контролю» є розділені законом: готують проекти програм виконавчі органи, затверджують і контролюють – відповідні ради.

ІНІЦІАТИВА ПРОЗОРОСТІ ВИДОБУВНОЇ ГАЛУЗІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

21 лютого 2017р. Україна оприлюднила [2-й Національний Звіт Ініціативи прозорості видобувних галузей за 2014-2015 роки](#). Звіт охоплює сектори добування нафти, газу та вугілля, руд заліза, титану й марганцю, а також транспортування нафти і газу. Звірка була проведена щодо 9 основних видів платежів від 97 великих компаній. Повну інформацію для підготовки Звіту надали 50 із них. Частка сумарних надходжень від видобувних галузей, що були фактично звірені у цьому Звіті, складає 81,5% в 2014р. та 82,8% в 2015р. Уся інформація подана у вигляді відкритих даних.

На сьогоднішній день Ініціатива прозорості впроваджується у 51 країні світу. З практичної точки її доцільно використовувати для розбудови довіри й плідної співпраці органів влади, компаній та громад, як ключ до збільшення інвестицій, інструмент для аналізу і вироблення кращих політик у сфері надкористування. Слід зауважити, що одним з ключових питань, які піднімаються на міжнародному рівні, є розкриття більш детальної екологічної складової видобутку корисних копалин. Саме тому ми розглянули подану інформацію через призму екологічної відповідальності.

У 2014р., за даними Державної фіскальної служби, звірено екологічного податку на суму 613,3 млн грн., а у 2015р. – 462 млн грн., або відповідно 1,4% і 0,6% від сумарних підтверджених надходжень від добувної галузі. Більше 2/3 цих сум сплачено залізородним сектором.

Екологічний податок має чітке цільове призначення, проте в Україні він не відповідає принципу «забруднювач платить». Такий висновок можна зробити, зважаючи, зокрема, на вплив видобувної галузі на довкілля та незначні суми надходжень екологічного податку, що сплачуються, однак не покривають потреб регіонів щодо вирішення екологічних проблем. Тому в подальших звітах було б доцільно розкривати обсяги капітальних інвестицій у видобувну галузь, принаймні, у розрізі впровадження сучасних екологічних стандартів.

З огляду на процес децентралізації цікавим є розподіл податкових надходжень від видобувної галузі за регіонами. За оцінкою Незалежного Адміністратора, найбільший вклад забезпечують три області – Дніпропетровська, Полтавська та Харківська: у 2014р. на них припадало 59,6%, а у 2015р. - 76,3% від усіх надходжень.

Розкриваючи платежі компаній, Звіт не відображає як держава розпоряджається коштами, отриманими при добуванні природних ресурсів. З наступного року до місцевих бюджетів додатково надходять 5% від рентної плати за вуглеводні. На ці надходження вже очікують громади регіонів, де здійснюється видобуток. Такі кошти, вочевидь, повинні спрямовуватися на задоволення потреб місцевих громад – соціально-економічний розвиток регіонів та ліквідацію/компенсацію негативного впливу на довкілля. Зважаючи на відсутність цільового призначення рентної плати, спрямування частини цих надходжень на вирішення екологічних проблем – добра воля органів місцевого самоврядування. Тому вже сьогодні необхідно розробити чіткий та прозорий механізм визначення пріоритетів, для використання цих фінансових ресурсів та подальшого звітування за освоєння їх регіонами.